

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Чумак О. В., Філіпішина Л. М.

1. Вступ

На сьогодні однією із ключових економічних реформ в Україні передбачено удосконалення системи управління об'єктами державної власності. Неодноразово наголошувалось представниками уряду про доцільність приватизації державних підприємств, припиненні діяльності підприємств, які знаходяться у стадії банкрутства та спрямуванні на удосконалення політики управління підприємствами, котрі передбачено залишити у чинному статусі. Будь-які зміни в цій царині вимагають застосування комплексного підходу до перебудови існуючої системи корпоративного управління (стратегії розвитку, кадрова й інвестиційна політики, управління фінансовими активами, контроль за оперативною діяльністю) з метою підвищення її ефективності для отримання передбачених результатів. Оцінити ефективність функціонування підприємства та безпосередньо обраної керівництвом концепції управління можливо на підставі інформаційних потоків, згенерованих у звітності. Зміни, які відбуваються під час реалізації політики удосконалення корпоративного управління державних підприємств, вимагають відповідних удосконалень щодо порядку формування й узагальнення показників у звітних формах. У такому разі, нагальною вбачається потреба складання форми звітності, яка дозволить здійснювати всебічне оцінювання, зокрема й якості здійснюваного управління.

2. Об'єкт дослідження та його технологічний аудит.

Регламентацію управління фінансово-економічними процесами об'єктами державної власності здійснює Міністерство економічного розвитку та торгівлі України, яким щорічно проводиться аналіз діяльності ста найбільших підприємств [1] з метою оцінки їх розвитку та розробки подальших векторів реформування, які знайшли відображення у розробленій урядом «Стратегії реформи управління державною власністю» [2]. Міністерство фінансів України проводить моніторинг діяльності державних підприємств з найбільшими фіскальними ризиками [3], що дозволяє визначати їх вплив на збільшення розбалансованості державних фінансів. Центром «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» за підтримки Посольства Королівства Нідерландів в Україні підготовлено керівництво для державних компаній «Прозорість і корпоративна соціальна відповідальність» на основі методології Індексу прозорості, за яким кожне підприємство може самостійно себе оцінити [4]. Зважаючи на той факт, що підприємства державного сектору становлять на сьогодні ще значну частку і мають, переважно, збиткові результати діяльності, набуває актуальності питання оцінювання доцільності їх функціонування (перебування у складі державної власності) та результативності здійснюваної керівництвом управлінської діяльності.

3. Мета та задачі дослідження.

За мету даного дослідження поставлено проаналізувати сутнісну структуру обов'язкової та необов'язкової звітності, показники якої є інформаційною базою для оцінювання прийнятих управлінських рішень керівництвом підприємств державної форми власності з метою розробки формату звітності, який би відповідав запитам стейкхолдерів.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено такі наукові завдання:

1. Здійснити стислий аналіз основних показників діяльності державних підприємств України.
2. Дослідити змістовне навантаження різних видів звітності в Україні та за кордоном.
3. Рекомендувати формат звіту, який сприятиме формуванню інформаційного підґрунтя для оцінки якості управління.

4. Дослідження існуючих рішень проблеми.

Дослідженню формування показників звітних форм підприємств та їх впливу на прийняття управлінських рішень присвячені роботи багатьох вчених. Так, у частині удосконалення фінансової звітності присвячені роботи [5], автори вивчали питання впровадження у вітчизняну облікову систему міжнародних стандартів фінансової звітності й формати інтегрованих звітів та [6], де вченою досліджувалось питання відповідності фінансової звітності міжнародним стандартам фінансової звітності й удосконаленню методичних аспектів щодо підвищення її достовірності; застосування нефінансової компоненти у звітності підприємств розглядається у працях [7] та [8]. Проведено дослідження у сфері моделювання корпоративної звітності [9], де подаються основні вимоги до складання звітності, у праці [10] визначається вплив розкриття інформації з питань корпоративного управління та діяльності компанії, а праця [11] містить бачення порядку формування корпоративної звітності провідними фахівцями (вченими та експертами) у цій сфері. Про необхідність впровадження й формування показників інтегрованої звітності виконані наукові доробки вітчизняними вченими: у [12] – розглядається доцільність і можливість застосування таких звітів у державних підприємствах, [13] – автором розкрито статус інтегрованої звітності, передумови і перспективи її впровадження, [14] – вчена розкриває принципи підготовки інтегрованої звітності та зарубіжними вченими, у праці [15] виконано огляд і узагальнення цих звітів і забезпечено основу для класифікації та опису пропонованих типів інформації, у працях [16] і [17] автором подається аналіз складання інтегрованих звітів підприємствами за кордоном, визначається необхідність і пропозиції щодо їх складання та характеризується за окремими аспектами змістовне наповнення. Німецьким економістом [18] акцентувалась увага на вартісній звітності, спрямованій на інтереси акціонерів, а іншими вченими [19] було розширено мету цієї звітності формуванням показників самостійно обраних й нормативно визначених для зменшення інформаційної асиметрії між менеджментом і акціонерами.

Звітність є тим об'єктом у наукових дослідженнях, який привертав увагу багатьох вчених, тому значна кількість питань була піднята й розкрита науковою спільнотою за всіма видами звітності підприємств, як основного інформаційного джерела для при-

йняття рішень. У той же час, вивчення питань, пов'язаних із формуванням показників звітності для оцінювання якості корпоративного управління на підприємствах державної форми власності до сьогодні перебувають у науковому пошуку та вимагають обґрунтованого розв'язання.

5. Методи досліджень

Для вирішення поставлених завдань було використано наступні методи: аналізу та синтезу, логічного узагальнення, аналогій, абстрактно-логічний та групування, порівняльного співставлення, монографічний та графічний методи.

6. Результати досліджень

Функціонування в Україні підприємств, майно (його частина) яких належать до державної власності характеризується усталеною тенденцією збитковості діяльності. Цей факт підтверджується результатами аналізу основних показників значної кількості підприємств, що перебувають у стадії банкрутства чи ліквідації, або продовжують збиткову діяльність (табл. 1), мають значний рівень зношеності по основних засобах (до прикладу по Харківській області близько 90 %), відповідно суттєві витрати з амортизації та низький рівень за енергоефективністю тощо.

Таблиця 1

Агрегована інформація щодо ключових фінансових показників діяльності державних підприємств України за 2013–2015 рр.

№ з. п.	Показник	Одиниці виміру	Період		
			2013 р.	2014 р.	2015 р.
1	ЕБІТДА	млн. грн	24712	3226	40332
2	Рентабельність ЕБІТДА	%	10,9	1,3	11,44
3	Чистий прибуток (збиток)	млн. грн	(19426)	(116606)	(53189)
4	Рентабельність	%	(8,6)	(47,7)	(15,09)
5	Питома вага необоротних активів у структурі активів	%	80,6	83,26	82,2
6	Питома вага зобов'язань (запозичень) у структурі пасивів	%	41,9	38,06	35,2
7	Рентабельність активів	%	(3)	(13,6)	(3,84)
8	Рентабельність власного капіталу	%	(5,2)	(22,5)	(5,93)
9	Борг/Власний капітал	коефіцієнт	31,1	27	20,71

Як виходить із даних табл. 1, діяльність досліджуваних підприємств є стабільно збитковою та не рентабельною, з великою питомою вагою у складі активів необоротної їх частини (значною мірою зношена) та майже 40% у складі джерел становлять зобов'язання. Зростання власного капіталу відбувалось тільки за рахунок дооцінки та докапіталізації найбільших підприємств (НАК «Нафтогаз України» і ПАТ «Укрзалізниця»), інші ключові галузі показали його зменшення. У той же час, розмір бюджетного фінансування 30 державних підприємств із найбільшими фіскальними ризиками (в т. ч. податкові пільги) у 2014 році становив 15189545 тис.

грн. [3]. Відтак, на часі є нагальна потреба у реформуванні, основні вектори якого сформульовані у Стратегії реформи управління державною власністю [2]. Отже, незадовільний фінансово-майновий стан підприємств із державною часткою власності й збиткові результати їх діяльності, фінансування окремих підприємств із державного бюджету, не прозора для стейкхолдерів діяльність й звітність, зумовлюють необхідність розробки звітності, яка дозволить здійснювати оцінювання ефективності управління. Посилюється ця вимога також збільшенням із 2015 року розміру сумарної компенсації керівників державних підприємств до рівня винагороди на аналогічних посадах у приватному секторі.

Як свідчить аналіз наукової літератури [5–19], звітність (табл. 2), котру складають підприємства у різних країнах світу поділяється на:

– обов’язкову (регламентована на державному рівні): фінансова звітність (складається відповідно до стандартів) та Звіт про виконання фінансового плану підприємства для державних підприємств України;

– не обов’язкова (також може містити показники фінансової звітності): корпоративна та інтегрована, розкриває широке коло складових діяльності підприємства на ринку.

У деяких країнах світу є поширеною практика складання звітності зі сталого розвитку, орієнтовану на зацікавлених сторін, включаючи співробітників, клієнтів, постачальників, місцевих громад [16].

Державними підприємствами України на сьогодні складається лише обов’язкова фінансова звітність, Фінансовий план та Звіт про виконання фінансового плану підприємства. Фінансова інформація, яка не є складовою фінансової звітності, формується на методологічних засадах, які застосовуються підприємством відповідно до законодавства, податкової та статистичної звітності [20]. Враховуючи цей факт, нами розроблено матрицю (табл. 1), за якою визначено можливість виявлення впливу показників звітності між собою у межах їх узгодженості при формуванні інформаційних потоків для оцінювання економічної ефективності діяльності та фінансового забезпечення державних підприємств. Перетин стовпчиків дає показник, до прикладу, *AI*, який характеризує взаємний вплив елементів майна (структура, стан й ефективність від використання) при аналізі елементів *A* за горизонталлю та *I* за вертикаллю, тобто даних активу Балансу та Розділу IV Звіту про виконання фінансового плану підприємства «Капітальні інвестиції». При отриманні управлінського запиту щодо характеристики окремих показників діяльності, це дозволяє систематизувати фінансову інформацію для аналізу в межах узгодженості даних за формами звітності та отримання вчасних й повних висновків щодо об’єктів аналізу. Фінансова звітність державних підприємств складається на підставі стандартів бухгалтерського обліку, за якими визначено методичні принципи, прийоми та способи ведення обліку й формування показників звітності. Тому, інформація, подана у звітності не повною мірою відображує реальний вплив саме управлінських заходів щодо стану майна та формування фінансових результатів. Про певне викривлення інформації у фінансовій звітності з метою управління ресурсами зокрема, зазначається у наукових працях [6] та [7]. Вченими досліджено вплив окремих методичних аспектів на обліково-звітні об’єкти та, відповідно, регулюючих статей на формат фінансової звітності. Проблему трансфертного ціноутво-

рення, яка впливає на показники фінансової звітності та визначення причинно-наслідкових зв'язків між факторами вартості – створенням вартості та майбутніми фінансовими результатами піднімає зарубіжний дослідник [21].

Таблиця 2

Цільове та змістовне наповнення звітності за її видами

Вид звітності	Мета звітного документа	Склад, елементи	Змістове наповнення
1	2	3	4
Фінансова звітність (фінансова інформація)	П. 4. Р. І. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства	П. 2. Р. ІІ. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – баланс (звіт про фінансовий стан), звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансової звітності	Стан майна, доходи, витрати і фінансові результати звітного періоду. Рух грошових коштів та власного капіталу підприємства
Звіт про виконання фінансового плану підприємства для державних підприємств (фінансова та нефінансова інформація)	Відображає очікувані та отримані фінансові результати у запланованому році	Складається в паперовому та електронному вигляді за затвердженою формою й містить 5 розділів	Фактичні показники минулого року, планові й прогнозні показники поточного року, а також інформація згідно із стратегічним планом розвитку підприємства
Корпоративна звітність (фінансова та нефінансова інформація)	Інформація, корисна для інвесторів, позикодавців та інших кредиторів, а також про потенційний об'єкт інвестування; опис ризиків і невизначеностей компанії; моніторинг динаміки створення вартості корпорації; прогнозування та оцінка вартості корпорації [8]	Довільна структура	Відповідь на запити зацікавлених осіб

1	2	3	4
Інтегрована звітність (фінансова та нефінансова інформація)	Пояснити постачальникам капіталу (зокрема фінансового), як підприємство створює вартість протягом довготривалого часу [5]	Фінансові і нефінансові показники обираються самостійно підприємством й подаються у довільній формі	Відомості про систему використаних ресурсів, орієнтацію стратегії, управління, активності й перспектив економічних агентів на створення вартості, діяльність і результати використання капіталів у минулому, сьогодні та в майбутньому [12]; як організація створює цінність з плином часу [16]

У монографії [22] автор рекомендує методи коригування фінансової звітності в цілях формування вартості підприємства з метою забезпечення об'єктивної оцінки.

Враховуючи ймовірність впливу на оцінку вартості майна, капіталу та фінансових результатів діяльності державного підприємства окремих облікових методичних прийомів, виникає потреба нівелювання показників таких статей звітності на якість управлінських рішень у звітному періоді. Тому, рекомендовано під час формування інформаційної бази для складання матриці (табл. 3), здійснювати уточнюючі розрахунки при визначенні окремих показників (дебіторська заборгованість, забезпечення тощо), що дозволить враховувати дані, які характеризуватимуть безпосередньо вплив на фінансово-майновий стан управлінського рішення керівництва.

Імперативна норма щодо оприлюднення звітності державними підприємствами, до сьогодні, виконується незначною кількістю підприємств, що значно знижує індекс прозорості їх діяльності та підзвітності перед суспільством й усіма зацікавленими особами. Інформаційна прозорість є однією із головних складових корпоративного управління відповідно до «Принципів корпоративного управління ОЕСР». У зв'язку із цим, центром «Розвитку корпоративної соціальної відповідальності» розроблено Керівництво для державних компаній «Прозорість і корпоративна соціальна відповідальність» [4]. Авторами звернута увага на необхідності оцінки діяльності за такими напрямками: корпоративне управління, включаючи політику антикорупції та комплаєнс; права людини та трудові практики; чесні операційні практики; відносини зі стейкхолдерами; політики з захисту довкілля; розвиток і підтримка громад; стратегія та звітність. Адже при реалізації державою прав власника, її обов'язки зокрема, включають: надання та контроль за виконанням більш широких цілей та завдань держкомпаніями; встановлення систем звітування, які дозволяють органу управління регулярно відстежувати та оцінювати результати роботи, проводити аудит [23].

Відтак, для проведення оцінювання системи управління фінансово-майновим станом державних підприємств показників обов'язкової звітності виявляється не до-

статньо, що зумовлює необхідність складання звітності, яка містить нефінансові показники. Удосконалення у часі форм, вимог та змісту фінансових звітів підприємств, не призвели до можливості оцінити реальний стан фінансового-господарської діяльності з врахуванням повного спектру чинників, що впливають на його характеристики та надати повну інформацію щодо управлінської діяльності для стейкхолдерів державних підприємств. Автор акцентує увагу на тому, що традиційна модель звітності базується тільки на фінансовій інформації, яка видається неповною в контексті необхідності широкого використання спектру фінансових і нефінансових показників діяльності, які нині однозначно визнані індикаторами корпоративного успіху. Вчений зауважує, що, значною мірою фінансові звіти ґрунтуються на оцінках, судженнях і моделях, а не на точному відображенні економічних явищ [8].

Таблиця 3

Матриця узгодженості формування інформаційних потоків для оцінювання економічної ефективності державних підприємств

Звітні форми	А Актив Балансу + Розділ IV Звіту про виконання фінансового плану підприємства «Капітальні інвестиції»	Б Пасив Балансу + Розділ II Звіту про виконання фінансового плану підприємства «Розрахунки з бюджетом» + Звіт про власний капітал	В Доходи Звіт про фінансові результати (про сукупний дохід) + Розділ I «Фінансовий результат» Звіту про виконання фінансового плану підприємства (в частині доходів)	Г Розділ I «Фінансовий результат» Звіту про виконання фінансового плану підприємства (в частині витрат)	Д Розділ III Звіту про виконання фінансового плану підприємства «Рух грошових коштів» + Звіт про рух грошових коштів
1	2	3	4	5	6
I Актив Балансу + Розділ IV Звіту про виконання фінансового плану	Взаємний вплив елементів майна. Їх структура, стан й ефективність використання	Вплив джерел фінансування на структуру й вартість майна	Вплив визнаних доходів на вартість майна	Вплив визнаних витрат на структуру й вартість майна	Вплив грошових потоків на вартість майна
Пасив Балансу + Розділ II Звіту про виконання фінансового плану підприємства + Звіт про власний капітал II	Забезпечення джерелами фінансування активів	Структура та взаємозв'язок між джерелами фінансування	Зміна структури й вартості джерел майна за рахунок визнаних й отриманих доходів	Зміна структури й вартості джерел майна за рахунок витрат	Забезпечення зміни структури й вартості джерел фінансування грошовими потоками

1	2	3	4	5	6
<i>III</i> Доходи Звіт про фінансові результати + Розділ I Звіту про виконання фінансового плану підприємства (в частині доходів)	Доходи, забезпечені використанням активів	Вплив сформованих визнаних доходів й отриманих результатів на структуру джерел фінансування	Структура і види доходів	Взаємозв'язок доходів і витрат. Формування фінансового результату	Забезпечені грошовими потоками визнані доходи
<i>IV</i> Розділ I Звіту про виконання фінансового плану підприємства (в частині витрат)	Витрати, забезпечені використанням активів	Можливості джерел фінансування для покриття витрат	Взаємозв'язок доходів й витрат. Формування фінансового результату	Структура і види витрат. Аналіз елементів собівартості тощо	Забезпечені грошовими потоками визнані витрати
<i>V</i> Розділ III Звіту про виконання фінансового плану підприємства + Звіт про рух грошових коштів	Грошові потоки, сформовані рухом майна	Забезпечення формування грошових потоків. джерелами фінансування	Забезпечення руху грошових потоків отриманими доходами	Вплив понесених витрат на рух грошових потоків	Структура і джерела грошових потоків за видами діяльності

На виключеному значенні нефінансових показників в окресленні обставин функціонування компанії та особливостей її бізнес-середовища, що стає особливо актуальним за динамічних ринкових умов акцентував увагу В. Бітті, оскільки, на його думку, увага виключно на фінансових показниках не узгоджується з плюралістичним підходом до бізнесу [15]. Автор у роботі зазначає, що відсутність інструментарію оцінки наслідків управлінських рішень є однією із перешкод для прийняття рішення про виділення коштів на реалізацію екологічних та соціальних програм [24].

Групою розробників керівництва для державних підприємств [4] вивчено досвід провідних країн в частині формування й регламентування нефінансової інформації для подання її стейкхолдерам (табл. 4).

На підставі інформації поданої у табл. 4, вбачається доцільним, використавши довід зарубіжних країн, передбачити в Україні нормативне регулювання формування й подання у звітності нефінансових показників. Така інформація може бути представлена набором кількісних та якісних показників, які покликані доповнити та розширити теперішнє інформаційне забезпечення ухвалення управлінських рішень [15]. Динамічний розвиток форм корпоративної звітності, зміна підходів до її складання, поява панелі не тільки додаткових фінансових показників, а й нефінансової інформації якраз і є прикладом активної взаємодії суб'єкта та об'єкта звітності на підставі епістемологічного конструктивізму [8]. Для державних підприємств пропонується проводити також оцінку промислового капіталу, щоб показати підвищення операційної результативності й продуктивності, безпеки та захисту навколишнього середовища, раціональність витрат [12].

Корпоративне управління державними підприємствами має передбачати відповідальність та її оцінку за певними критеріями (фінансовими й нефінансовими) і системою показників різних форм звітності. Користувачі аналітичної інформації щодо якості управління, повинні розуміти достовірність та повноту даних, які мають містити дані за всіма сферами діяльності підприємства: розподіл ресурсів, управління персоналом, організація процесів, екологізація, контрагенти тощо.

Відтак, рекомендовано модель звіту з управління, яка дозволить врахувати запити стейкхолдерів усіх рівнів та наглядової ради як представника власника за умов існуючої комбінації економічних, фінансових, кадрових та організаційних закономірностей для оцінки виконання поставлених цілей (рис. 1). Звіт з управління має включати якісні та кількісні фінансові та нефінансові показники, їх оцінку (аналіз ефективності, операційний аналіз тощо) та описову частину, яка характеризує процеси, операції, умови, котрі впливають на управлінські рішення, але за якими не визначено системи показників (галузева специфіка, квазіфіскальні операції, безпека тощо). Пропонуємо такий звіт готувати після складання фінансових та корпоративних (інтегрованих, управлінських), відкоригувавши окремі показники цих звітів.

Для кожного розділу Звіту з управління необхідно визначити сукупність показників, які визначають параметри та ефективність управлінської діяльності, розкриваючи потенційні можливості розвитку державного підприємства. Особливої уваги потребує вибір оціночних показників, кількість яких не має бути обтяжливою для розуміння, й одночасно, бути достатньою для визначення якості управління.

Таблиця 4

Нефінансова інформація до оприлюднення серед країн-лідерів у контексті вимог до державних підприємств

№ з. п.	Країна	Нефінансова інформація	Регламентація
1	Фінляндія	<p>Звітувати з нефінансових індикаторів за загальною моделлю звітності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – організаційне управління: інформація про компанію, управління соціальною відповідальністю та процес залучення заінтересованих сторін; – економічна відповідальність: інформація про економічні цілі, досягнення і показники (доходи, державна підтримка і непрямі фінансові наслідки); – людські ресурси: політика і підходи щодо управління персоналом, структура персоналу (у тому числі плинність кадрів), реструктуризація і припинення трудових відносин, показники гендерної рівності, схеми винагороди, навчання та підвищення кваліфікації кадрів, здоров'я та безпека персоналу; – довкілля: екологічні цілі, питання підвищеного ризику, екологічні показники (електроенергія, водопостачання, відходи), відповідність нормативним вимогам; – суспільство: участь у місцевих громадах, протидія корупції, участь у державній політиці (наприклад, лобіювання), поведінка на ринку (дотримання правил конкуренції), а також дотримання законів і правил; – відповідальність за якість продукції: показники задоволеності клієнтів, здоров'я та безпеки продукції та послуг; – права людини: питання прав людини у зв'язку з господарською діяльністю компанії; – управління ланцюгами поставок; – принципи звітності та розрахунків (необов'язковий розділ): методологічна інформація з підготовки звіту та принципи розрахунків по всьому звіту 	Постанова Уряду «Про державну власність»
2	Швеція	Обов'язок готувати нефінансові показники відповідно до Глобальної ініціативи звітності, правління директорів повинні розробляти цілі сталого розвитку, інтегрувати підходи сталого розвитку до бізнес-стратегії та щорічної звітності щодо виконання цілей сталого розвитку	Урядом розроблено керівні принципи для звітування державних підприємств
3	Китай	Усі державні компанії зобов'язані публікувати щорічний звіт із соціальної відповідальності з метою підвищити конкурентоспроможність підприємства	Урядовий документ

Пропонуємо обирати оціночні показники за такими розрізами: КРІ (відповідно до стратегії), ефективності використання ресурсів та ефективності капіталу. Закордонна практика свідчить, що у середньому для великих компаній, оптимальним є встановлення одинадцяти КРІ у порівнянні з шістьма для середнього і малого бізнесу [25], які повинні характеризувати драйвери стратегічних цінностей (Reflect Strategic Value Drivers) тобто орієнтуватися на ефективні діяльності, які гарантують успіх у майбутньому. Обов'язковим елементом під час складання звіту повинен бути ризикоорієнтований підхід, які дозволяє враховувати вплив негативних чинників на діяльність державних підприємств.

Отже, рух інформаційних потоків під час складання звіту з управління має забезпечувати достовірність й повноту даних, необхідних для оцінювання управлінської діяльності та мати уніфіковану форму в частині розділів. Статті звіту доцільно регламентувати у мінімальній кількості, а решту відвести для самостійного визначення наглядовою радою підприємства, враховуючи специфіку, вплив макро- та мікро- детермінантів.

7. SWOT-аналіз результатів дослідження

Strengths. Сильною стороною у проведеному дослідженні є аналіз звітності підприємств у різних країнах світу та Україні, на підставі чого визначено необхідність складання Звіту з управління для державних підприємств, у якому нівельовано вплив методичних аспектів та професійного судження укладачів звітності на якість прийнятих управлінських рішень.

Weaknesses. Слабкою стороною є те, що фінансова звітність переважної більшості державних підприємств не є опублікованою, а формування нефінансових показників не здійснюється.

Opportunities. Можливостями для подальших досліджень є вивчення досвіду зарубіжних країн щодо складання звітів, які містять нефінансові показники та характеризують управлінську діяльність державних підприємств.

Threats. Загрозами для результатів проведених досліджень є те, що державні підприємства є збитковими за ключовими галузями та отримують фінансування із бюджету, що викривлює їх реальний фінансово-майновий стан. При цьому, оцінити ефективність фінансування досить складно, що негативно впливає на витратну частину бюджету.

8. Висновки

1. Проаналізовано ключові показники діяльності, які характеризують діяльність ста найбільших державних підприємств України. Встановлено не задовільний їх фінансово-майновий стан, в цілому, збиткову та не рентабельну діяльність.

2. Для оцінки управлінської діяльності державними підприємствами досліджено форми обов'язкової та не обов'язкової звітності за кордоном та в Україні. Запропоновано рекомендації щодо складання матриці, за якою уможливлено групування показників обов'язкової звітності для визначення їх впливу на стан і рух майна, капіталу, зобов'язань та результатів діяльності. Доведено необхідність формування та подання у звітності нефінансових показників діяльності підприємств державної форми власності, які дозволяють виявляти вплив чинників, не пов'язаних із показниками обов'язкової звітності. При цьому, вони враховують вплив на стан і розвиток підприємства соціально-екологічної та організаційної складової.

3. Рекомендовано для державних підприємств складання Звіту з управління, який запропоновано формувати за такими складовими: розділи, описова частина та висновки. Звіт доцільно складати на підставі фінансових та нефінансових звітів підприємства, його показники дозволять здійснити оцінку якості управлінської діяльності наглядовою радою і внутрішніми й зовнішніми стейкхолдерами.

Література

1. Finansova zvitnist pidpriemstv [Electronic resource] // Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. – Available at: \www/URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=40a27e1b-8234-43d3-a37f-c4c752729fca&tag=FinansovaZvitnistPidprimstv>
2. Pro skhvalennia Stratehii pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti subiektiv hospodariuvannia derzhavnogo sektoru ekonomiky [Electronic resource]: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 662 from 27.05.2015. – Available at: \www/URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248295032>
3. Pro zatverdzhennia Ohliadu 30 pidpriemstv derzhavnogo sektoru ekonomiky z naibilshymy fiskalnymy ryzykamy [Electronic resource]: Decree of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine and the Ministry of Finance of Ukraine from 17.06.2015 № 609/565. – Available at: \www/URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-ogljadu-30-pidpriemstv-derzhavnogo-sektor-doc240238.html>
4. Kurinna, I. Prozorist i korporatyvna sotsialna vidpovidalnist [Text] / I. Kurinna, V. Maliarchuk, M. Saprykina, M. Supruniuk, O. Trehub. – Kyiv: Polihrafiia «Yuston», 2015. – 47 p.
5. Kostiuchenko, V. M. Integrational data reporting as innovational model of data reporting of corporate enterprises in Ukraine [Text] / V. M. Kostiuchenko, N. V. Bohatyr // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2015. – Vol. 8. – P. 1126–1135.
6. Ozeran, A. V. Teoriia ta metodolohiia formuvannia finansovoi zvitnosti pidpriemstv [Text]: Monograph / A. V. Ozeran. – Kyiv: KNEU, 2015. – 471 p.
7. Pylypenko, L. M. Vplyv rehuliuuiuchykh statei na format finansovoi zvitnosti [Text] / L. M. Pylypenko, Yu. V. Dem'ska // Biznes Inform. – 2013. – № 1. – P. 261–265.
8. Kuzina, R. V. Korporatyvnyi oblik i zvitnist v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Text]: Monograph / R. V. Kuzina. – Kherson: Hrin D. S., 2015. – 416 p.
9. Lokhanova, N. Corporate reporting in Ukraine and the world in the context of European integration – the investor's requests, problems, prospects [Text] / N. Lokhanova // Ekonomika ta derzhava. – 2014. – № 10. – P. 6–10.
10. Beardsell, J. The influence of CSR disclosure on corporate governance and company performance [Text] / J. Beardsell // SMC Working Paper. – 2008. – № 10. – 20 p. doi:10.2139/ssrn.1302314
11. Barker, R. Integrated Reporting: Precursor of a Paradigm Shift in Corporate Reporting? [Text] / R. Barker, T. Kasim // Integrated Reporting. – 2016. – P. 81–108. doi:10.1057/978-1-137-55149-8_5
12. Iefymenko, T. Reporting and implementation of integrated accounting reform in terms of european integration [Text] / T. Iefymenko // Finansy Ukrainy. – 2014. – № 10. – P. 7–24.
13. Kostyrko, R. The integrated accounting is an instrument socially responsible business [Text] / R. Kostyrko // Time description of economic reforms. – 2014. – № 1 (13). – P. 49–54.

14. Lokhanova, N. To the question about the principles of preparation of the integrated reporting [Text] / N. Lokhanova // *Ekonomichni nauky. Seriya «Oblik i finansy»*. – 2012. – Vol. 9 (33), Part 2. – P. 291–299.
15. Beattie, V. The future of corporate reporting: a review article [Electronic resource] / V. Beattie // *Irish Accounting Review*. – 2000. – Vol. 7, № 1. – P. 1–36. Available at: \www/URL: <http://eprints.gla.ac.uk/archive/00000829>
16. Eccles, R. G. Corporate and Integrated Reporting: A Functional Perspective [Text] / R. G. Eccles, G. Serafeim // *Harvard Business School Working Paper*. – 2014. – 21 p. doi:10.2139/ssrn.2388716
17. Eccles, R. G. Materiality in Corporate Governance: The Statement of Significant Audiences and Materiality [Text] / R. G. Eccles, T. Youmans // *Journal of Applied Corporate Finance*. – 2016. – Vol. 28, № 2. – P. 39–46.
18. Bischoff, J. Shareholder Value- versus Stakeholder Value-Ansatz [Text] / J. Bischoff // *Das Shareholder Value-Konzept*. – 1994. – P. 168–193. doi:10.1007/978-3-322-85184-0_4
19. Labhart, P. A. Wertorientiertes Reporting [Text] / P. A. Labhart, R. Volkart, N. Klingebiel. – Munchen: *Performance Measurement & Balanced Scorecard*, 2001. – P. 111–130.
20. Pro zatverdzhennia Poriadku skladannia, zatverdzhennia ta kontroliu vykonannia finansovoho planu subiekta hospodariuvannia derzhavnoho sektoru ekonomiky [Electronic resource]: Decree of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine on 02.03.2015 № 205 – Available at: \www/URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15>
21. Vishwanath, T. Towards Transparency in Finance and Governance [Text] / T. Vishwanath, D. Kaufmann // *World Bank*. – 1999. – 30 p. doi:10.2139/ssrn.258978
22. Koriahin, M. V. Bukhhalterskyi oblik u systemi upravlinnia vartistiu pidpriemstva: teoretyko-metodolohichni kontseptsii [Text]: Monograph / M. V. Koriahin. – Lviv: LKA, 2012. – 389 p.
23. Korporatyvne upravlinnia v derzhavnykh kompaniiakh: mizhnarodnyi dosvid [Electronic resource] // Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. – Available at: \www/URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=d8035fb7-f1f5-4bde-b614-11881ad84c8c&title=KorporativneUpravlinniaVDerzhavnikh%20Kompaniiakh-MizhnarodniiDosvid>
24. Sinkov, L. S. Role of non-financial reporting in express stability assessment of mining enterprises [Electronic resource] / L. S. Sinkov, E. I. Stepuk // *Naukovedenie*. – 2015. – Vol. 7, № 3. – Available at: \www/URL: <http://naukovedenie.ru/PDF/14EVN315.pdf>
25. A telling performance Surveying narrative reporting in annual reports [Electronic resource]. – Deloitte, 2009. – Available at: \www/URL: <http://www.iasplus.com/en/binary/uk/0910atellingperformance.pdf>